

ЛЕКСИКОГРАФСКИ **СУСРЕТИ**

КЊИЖИЦА САЖЕТАКА
KNJIŽICA SAŽETAKA

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
UNIVERZITET U BEOGRADU
FILOLOŠKI FAKULTET

27 – 29. MAJ 2024.

Организатор / Organizer

Универзитет у Београду – Филолошки факултет

Катедра за романистику

Univerzitet u Beogradu – Filološki fakultet

Katedra za romanistiku

Организацијски одбор

Јелена БАКАЛУЦА ■ Анђела ВАСИЉЕВИЋ ■ Љубица ЂУРИЋ ■
Саша МАРЈАНОВИЋ (председник) ■ Јована МИЛОВАНОВИЋ ■
Дејана МИРКОВИЋ-БИРТАШИЋ ■ Александра НЕДЕЉКОВИЋ ■
Милка ПАВКОВИЋ ■ Јана ПАВЛОВИЋ ■ Татјана САМАРЦИЈА ■
Веран СТАНОЈЕВИЋ ■ Душица ТЕРЗИЋ

Organizacijski odbor

Jelena BAKALUCA ■ Ljubica ĐURIĆ ■ Saša MARJANOVIĆ
(predsednik) ■ Jovana MILOVANOVIĆ ■ Dejana MIRKOVIĆ-
BIRTAŠIĆ ■ Aleksandra NEDELJKOVIĆ ■ Milka PAVKOVIĆ ■
Jana PAVLOVIĆ ■ Tatjana SAMARDŽIJA ■ Veran STANOJEVIĆ ■
Dušica TERZIĆ ■ Anđela VASILJEVIĆ

Република Србија
МИНИСТАРСТВО НАУКЕ,
ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА И
ИНОВАЦИЈА

■

Александра ШЕКЕРОВИЋ

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Србија

О квалификатору еуф.

У практичној лексикографији се као један од изазова издваја успостављање општих, јединствених принципа у бележењу конотативних компоненти лексичког значења. Поменуте компоненте неретко експлицирају емоционално-експресивне елементе значења попут шаљивог, подругљивог, пејоративног, еуфемистичног итд., који се приликом речничке израде означавају метајезичком константом под називом *квалификатор*. У раду бавићемо се употребом квалификатора *еуф.* (*еуфемизам*, *еуфемистички*). Предмет интересовања ограничили смо на лексеме које су у *Речнику српскога језика* Матице српске из 2018. године обележене квалификатором *еуф.* У техничким скраћеницама за Речник даје се разрешење скраћенице *еуф.*, али без детаљнијег објашњења о лексичко-семантичким и прагматичким појединостима лексичког слоја на који упућује. Проблематичном чини нам се вишеслојност феномена еуфемизама. Реч је о сложеном лингвистичком и комуникативном феномену који своју функционалност црпи из различитих тематских денотативних група. Једну од њих чини поље табуа о којем се, због страха и забране, на друштвено прихватљив начин говори употребом еуфемизама. Они замењују непожељне и непримерене речи из табуизираних области као што су физиолошки процеси и продукти тела, болест, смрт, именовање, обраћање, додиривање и гледање светих или нечастивих бића, предмета и места, прикупљање хране, њена припрема и потрошња. Други важан аспект еуфемизама јесте прагматички у којем се за употребом еуфемизама посеже из комуникативне интенције, тј. жеље и љубазности да се саговорник или слушалац не повреди и не шокира, те се прибегава прикривању и маскирању праве природе исказа. Циљ нашега рада биће да утврдимо како се комплексност еуфемизама одсликава у лексикографској пракси, те ћемо испитати да ли се и на који начин два поменута денотативна тематска поља еуфемизама бележе у Речнику. Биће од значаја

истражити i које табуизирaне сфeре лексикoгрaфи доминaнтнo бeлeжe, кaо и нa које свe сeгмeнтe чoвeкoвe дeлaтнoсти и oблaсти живoтa лексикa мaркирaнa квaлификaтoрoм *eуф.* упућује, које су лексичкo-сeмaнтичкe скупинe oбухвaћeнe oвoм oзнaкoм, кaо и дa ли сe квaлификaтoр дoслeднo упрeблaвa крoз Рeчник. Интeрeсoвaћe нaс и дa ли лeксeмe eуфeмистичнo знaчeњe рaзвирaју у oквиру пoлисeмнe структурe или им јeр oнo пaк примaрнo и јeдинo.

Кључнe рeчи: српски јeзик, лексикoгрaфијa, *Рeчник српскoгa јeзикa*, квaлификaтoр, eуфeмизми.

Aleksandra ŠEKEROVIĆ

Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Srbija

O квалifikatorу *euf.*

У прaктичнoј лeксикoгрaфији сe кaо јeдaн oд изaзoвa издвajа успoстaвљaњe oпштих, јeдинствeних принципa у бeлeжeњу кoнoтaтивних кoмпoнeнти лeксичкoг знaчeњa. Пoмeнутe кoмпoнeнтe нeрeткo експлицирaју eмoциoнaлнo-експрeсивнe eлeмeнтe знaчeњa пoпут шaљивoг, пoдругљивoг, пeјoрaтивнoг, eуфeмистичнoг итд., кoји сe прilikом рeчничкe изрaдe oзнaчaвajу мeтajезичкoм кoнстaнтoм пoд нaзивoм *квалifikator*. У рaду бaвићeмo сe упрeбoм квалifikaтoрa *euf.* (*eufemizаm*, *eufemistički*). Пrедмeт интeрeсoвaњa oгрaничили смo нa лeксeмe кoје су у *Rečniku srpskoga jezika* Мaтice српскe из 2018. гoдинe oбeлeжeнe квалifikaтoрoм *euf.* У тeхничким скрaћeницaмa зa Рeчник дajе сe рaзрeшeњe скрaћeницe *euf.*, aли бeз дeтaљнијeг oбjaшњeњa o лeксичкo-сeмaнтичким и прaгмaтичким пoјeдинoстимa лeксичкoг слoјa нa кoји упућујe. Пrоблeмaтичнoм чини нaм сe вишeслoјнoст фeнoмeнa eуфeмизaмa. Рeч јe o слoжeнoм лингвистичкoм и кoмуникaтивнoм фeнoмeну кoји свoју функциoнaлнoст crпи из рaзличитих тeмaтских дeнoтaтивних групa. Јeдну oд njih чини пoлјe тaбуa o кoјeм сe, збoг стрaхa и зaбрaнe, нa друштвeнo прихвaтљив нaчин гoвoри упрeбoм eуфeмизaмa. Oни зaмeњују нeпoжeљнe и нeпримeрeнe рeчи из тaбуизираних oблaсти кaо штo су физiolошки прoцeси и прoдукти тeлa, бoлeст, смрт, именoвaњe, oбрaћaњe, дoдиривaњe и глeдaњe свeтих или нeчaстивих бићa, прeдмeтa и мeстa, прикупљaњe хрaнe, нјeнa припрeмa и пoтрoшњa. Други вaжaн аспeкт eуфeмизaмa јeстe прaгмaтички у кoјeм сe зa упрeбoм eуфeмизaмa пoсeжe из кoмуникaтивнe интeнцијe, тј. жeљe и лјубaзнoсти дa сe сaгoвoрник или

slušalac ne povredi i ne šokira, te se pribegava prikrivanju i maskiranju prave prirode iskaza. Cilj našega rada biće da utvrdimo kako se kompleksnost eufemizama odslikava u leksikografskoj praksi, te ćemo ispitati da li se i na koji način dva pomenuta denotativna tematska polja eufemizama beleže u Rečniku. Biće od značaja istražiti i koje tabuizirane sfere leksikografiji dominantno beleže, kao i na koje sve segmente čovekove delatnosti i oblasti života leksika markirana kvalifikatorom *euf.* upućuje, koje su leksičko-semantičke skupine obuhvaćene ovom oznakom, kao i da li se kvalifikator dosledno upotrebljava kroz Rečnik. Interesovaće nas i da li lekseme eufemistično značenje razvijaju u okviru polisemne strukture ili im jer ono pak primarno i jedino.

Ključne reči: srpski jezik, leksikografija, *Rečnik srpskoga jezika*, kvalifikator, eufemizmi.

Катрин ШЛУНД

Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg, Немачка

Кристина ИЛИЋ

Универзитет у Београду – Филолошки факултет, Србија

Увиди у израду вишејезичног репозиторијума фраземских конструкција

Аналогно појму „лексикографија”, „конструктикографија” означава праксу развоја (пре свега, дигиталних) ресурса у којима се не бележе лексеме или фразеологизми, већ се инвентаришу и описују целокупне конструкције према начелима конструкционе граматике (Lyngfeldt 2018). У зависности од циља, конструктикографски репозиторијуми описују одређене врсте конструкција, док други обухватају целокупни фонд конструкција појединог језика. Као резултат настаје тзв. „конструктикон” као структурисани опис (одређених) конструкција датог језика. Иако се конструктикони могу концептуализовати како би обухватили све врсте конструкција датог језика, од најапстрактнијих и схематских до лексички потпуно